

Et tiår med tusenårsjubileer

I årene fram mot riksjubileet i 2030 er det mange jubiléer knyttet til kristningen av Norge. Kristenrettsjubiléet i 2024, som denne prekendisposisjonen taler om, var en radikal reform som endret Norge for alltid. Det er en preken verdt.

I 2021 ble tusenårsjubileet for møtet mellom Olav Haraldsson og Dale-Gudbrand markert, det som førte til kristningen av Gudbrandsdalen. I 2022 feiret man 1000 år siden opprettelsen av Eidsivating, og i år markerer vi at *Kristenretten*, vårt første kristne lovverk, for alltid endret vår kultur og våre verdier.

På mange måter er dette vårt glemte jubileum, men ikke mindre viktig enn de andre. I 1024 innkalte Olav Haraldsson – Olav den hellige – ‘Den hellige’ - som vi helst kjenner som Olav den Hellige – til et tingmøte på Moster hvor våre første kristne lover ble vedtatt. Disse ble siden vedtatt ved de enkelte lagtingene Gulating, Frostating og Eidsivating.¹

«Det er opphavet til våre lover at vi skal vende oss mot øst og be den hellige Kristus om fred og om at vi kan holde vårt land bebodd og vår landsherre uskadd. Han skal være vår venn og vi hans, og Gud skal være alles venn» (Fra første del av *Kristenretten*)

Lovene var radikale og betydde et klart brudd med den brutale norrøne kulturen. Her er bare noen av konsekvensene:

- Treller skulle frigis litt etter litt, noe som betydde slutten på slaveriet i Norge.
- Alle barn i landet skulle få vokse opp. Ingen spebarn skulle lenger settes ut til ville dyr, og en far kunne ikke nekte å ta ansvar for egne barn.
- Blot ble forbudt. Det innebar også et forbud mot ofring av mennesker, som hadde vært vanlig
- Alle – også slaver og leilendinger – skulle få fri på helligdagene. Slik ble kristenretten også vår første ferie- og arbeidsmiljølov.
- Ingen mann skulle ha mer enn én hustru, og ingen skulle ta seg friller. Det betydde økt trygghet for kvinnene.

I Jesaja 51:4-5 står det en profeti om hvilke endringer som skal følge med Guds Messias:

*Lytt til meg, mitt folk,
mitt folkeslag, vend øret til meg!
For lov går ut fra meg,
brått gjør jeg min rett til lys for folkene.
Min rettferd er nær,
min frelse bryter fram,
mine armer dømmer folkene.
Fjerne kyster håper på meg,
de venter på min arm.*

På mange måter var det akkurat dette som skjedde; Jesu tanke om livet, menneskeverdet og menneskets plass i forhold til Gud ble gjort gjeldende i norsk lov. Dette er verdt å markere!

Derfor denne prekendisposisjonen, som bygger på Den norske kirkes teksterekke for 2. juni, søndagen da 1000-årsjubileet for kristenretten markeres på Moster. Egnede datoer for å avholde prekenen kan likevel være andre søndager, som siste søndag før 17. mai (søndag 12. mai), markeringer av st. Hallvardsdagen 15. mai, på en 17.-maigudstjeneste eller på Olsok-markeringer 29. juli.

¹ Det finnes mer info om det offisielle jubiléet med flere historiske opplysninger her: <https://tidsreise.moster2024.no/>. Illustrasjonsbildet er også fra denne nettsiden (brukt med tillatelse).

«Da skal din vei bli kjent på jorden, din frelse blant alle folkeslag»

Et prekenmanuskript til bruk i forbindelse med søndag 2. juni 2024, som er jubileums-søndagen for fastsettelse av Kristenretten i Norge.

Basert på [Den norske kirkes tekstrekk](#) for 2. søndag i treenighetstiden (2. juni 2024).

Tema / hovedidé

Vi må ikke ta de kristne verdiene, grunnlaget for vårt lands kultur og verdier, som en selvfølge. Lovene som vår nasjon vedtok for 1000 år siden bygger på en kristen tankegang, og Jesu verdier har preget kultur og verdier i landet vårt siden. Det er verd å feire – i takknemlighet og glede.

Innledning om bibeltekstene

Alle de fire bibeltekstene i dagens bibellesning handler om hvordan Jesu ord og gjerning forvandler. Forvandler enkeltmenneskers liv, men også hele samfunn og folk.

- Teksten fra salme 67 profeterer om en tid, hvor Guds vei skal bli kjent over hele jorden, og hvor Hans frelse skal bli synlig for alle folkeslag.
- I evangelieteksten i Johannes leser vi om hvordan døperen Johannes ønsker Jesu gjerning velkommen, fordi han forstår at Jesus er den som er sendt av Gud for å bringe Guds lys til menneskene.
- I apostelgjerningene leser vi om hvordan en søkende utlending, en hedning, fikk et møte med en ny virkelighet og reiste tilbake til sitt folk med et frigjørende budskap om frelse.
- Og i Galaterbrevet ser vi hvordan troen på Kristus bryter ned skillene mellom folk, slik at det ikke lenger er jøde eller greker, slave eller fri, mann eller kvinne, men at vi alle har fått bli Guds barn ved Kristus Jesus.

Det store jubiléet

Det er ikke sikkert alle er klar over det, men akkurat denne helgen feirer Norge at det er tusen år siden de første kristne lovene ble vedtatt i dette landet. Lover som på mange måter satte kursen og ga et frampek om hva Norge skulle komme til å bli.

Det var Olav Haraldsson, han vi best kjenner som Olav den hellige, som i 1024 sammenkalte et lovting på Moster, i det som idag er Bømlo Kommune. Kristenretten, som de vedtok på dette spesielle tinget, ble så sendt videre og vedtatt ved de ulike lagtingene i Norge. Og etter dette var Norge, på mange måter, et kristent land, flere år før slaget på Stiklestad. Det er verdt å feire.

Lovreglene i Kristenretten var radikale, og reflekterte at våre forfedre nå ønsket å slutte med å blote til Odin og Tor, og at de i stedet ville følge Kristus.

Kristenretten

Ja, innledningen, første paragraf så å si, forteller om hva som skulle være grunnlaget for lovene:

«Det er opphavet til lovene våre at vi skal vende oss mot øst og be den hellige Kristus om fred og om at vi kan holde vårt land bebodd og vår landsherre uskadd. Han skal være vår venn og vi hans, og Gud skal være alles venn.»

Jeg har ikke lest alle verdens lover, men jeg tror det er ganske uvanlig at det i lovs form slås fast at Gud skal være vår venn. Gjør det egentlig noen forskjell, vil du kanskje spørre, om

man bytter ut én tro med en annen? Er det ikke bare *utviklingen* som har gjort at man i Norge ble siviliserte mennesker som sluttet å herje og plyndre? Slike argumenter kan man ofte møte. Men kanskje vi skal se litt på hva våre forfedre trodde, om Gud, eller om gudene. De gamle gudene var slue, de kunne være grusomme og uberegnelige, de manipulerte og de løy. Voldsidealet hos de gamle nordmenn, den mentaliteten som legitimerte at de reiste i viking og drepte og rante uskyldige mennesker, kan spores tilbake til de gamle gudene og deres forestillingsverden. La oss ta Odin, hovedguden for våre forfedre.

Fra Odin til Kristus

Odin er guden med de mange navn. *Óðinn'* betyr «raseri», «raseriets herre» eller «de besattes herre». Han kalles også Ygg, «den forferdelige»; Gagnråd, «han som rår for seier», Herjan, «hærguden», og Valfader, «de falnes far». Odin kunne, om det behaget ham, gi visdom, innsikt og magiske evner. Han kunne bistå i krig og lamme motstanderne. Fiendens falne soldater ble ansett som «ravneblot», en offergave til Odin, og jo flere som ble drept, desto bedre.

Av Odins mange navn forstår vi også hva Odin *ikke* er. Han er ikke din venn. Han er ikke kjærlig, han er ikke barmhjertig eller nådig. Odin var en som du måtte holde deg inne med, ved hjelp av blodige offer, noen ganger også menneskeoffer.

Kan det tenkes en større kontrast til Kristus, som de irske, engelske og tyske misjonærene kom med? Her er det ikke *vi* som må ofre, aller minst mennesker – her det er Kristus som ofret seg, én gang for alle, for at vi skulle få nytt liv, tilgivelse og fred med Gud. Det var nok ikke tilfeldig at flere av kirkene ble bygget på steder hvor det tidligere hadde forkommet bloting.

Og med den kristne forestillingsverdenen, og med Jesu budskap, kommer idealer som absolutt sannhet, grenseløs barmhjertighet, selvfornektelse og tilgivelse.

En langsom prosess

Det tok tid før våre forfedre forsto hva dette betydde – ja, kanskje har vi ennå mye til gode når det gjelder å forstå dybdene i Gud. Lenge satt sverdet løst, og det tok tid før kulturen og verdiene lot seg prege av loven og forkynnelsen. Prekenene fra denne tiden, som vi fortsatt har, viser oss mange formaninger om å tilgi, om å ta seg av de fattige, om ikke bruke vold og ikke skjelle hverandre ut. Men det var også prekenen om den uforbeholdne nåden, frelsen som gis til alle som tror. Som var noe ganske annet enn det våre forfedre trodde på – at det var de som døde i kamp som fikk komme til Valhall.

Hva var så nytt med de nye lovene? Og hvordan kan vi si at dette førte en ny tid for Norge? La oss se på noen eksempler.

En avvikling av slaveriet

De nye lovene førte til en gradvis avvikling av slaveriet, eller trellesystemet, i Norge. Vi vet ikke hvor mange trelle det var, men et realistisk anslag er at ti til tretti prosent av Norges befolkning var trelle. Mange av dem var røvet fra kristne land, og mange av dem brakte sin kristne tro med seg til de ville nordmennene.

Trellene hadde ingen eiendomsrett, ingen livsrett, de kunne drepes, de kunne utnyttes eller selges. Med kristenretten ble alt dette radikalt forandret. «*Det neste er at vi hvert år skal gi*

en trell sin frihet i hvert fylke her i Gula», står det i Gulatings-loven, som gjaldt for Vestlandet. Bøndene skulle spleise på frikjøpet, så ikke belastningen på den enkelte ble for stor. Sannsynligvis gikk det sport i å frigi flere treller enn det loven påbød, for drøyt hundre år etter Kristenretten² ble trellereglene opphevet – det var blitt overflødige.³

Barna som skulle vokse opp

«*Det neste er at ethvert barn som blir født i vårt land skal vokse opp»,* heter det i Kristenretten. Det var radikalt i et land hvor man ikke bare ofret barn til gudene, men hvor en far kunne bestemme at et nyfødt barn skulle settes ut til ville dyr. Barn kunne man ikke skalte og valte med som man ville, de var skapt av Gud, og livet selv skulle vernes. Ingenting har betydd mer for barnas trygghet og velferd i Norge enn denne radikale, kristne holdningen til de aller minste.

Hver mann skulle bare ha én kone

Så kommer fastsettelsen av monogamiet. «Hver av oss skal kun ha én kone, som han har bundet seg til med medgift og løfte», het det i loven. Inntil da kunne en mann ha flere koner, samt elskerinner på si. Ikke noe av dette styrket kvinnens stilling, og det å bli forlatt for en kvinne på den tiden betydde økonomisk ruin. Det kom også regler mot vold i ekteskapet og regler mot tvangsgifte; en kvinne skulle gi sitt samtykke til ekteskap, og skulle ikke være en handelsvare i avtaler mellom ættene.

Forbud mot blot og menneskeofring

Med kristenretten ble det også en slutt på blotene. I stedet for å la blodet renne for 'godt år og god avling', som man sa, blir den kristne messen nå sentrum i gudsyndyrkelsen. Nattverden, det hellige måltidet, hvor Kristus ga sitt eget blod for verden én gang for alle, kom istedenfor de mange ofrene som skulle blidgjøre gudene.

Det førte også til Norge første byggeboom, kirkene. I løpet av de første par hundre årene etter Olav ble det bygget ikke mindre enn 1300 kirker over det ganske land. Med kirkene fulgte også kirkegårder. Der skulle *alle* gravlegges, og de samme bibelstedene skulle leses over alle. Det ble slutt på at stormenn skulle ligge i haug, mens trellene ble kastet på havet eller sluppet i myra. For Gud var alle like, stormenn som trell, selv om vi her i verden var underlagt forskjellige kår.

Forbud mot blodhevn

Viktig var også forbudet mot blodhevn. I tidligere tider hadde drap, tyveri og fornærmelser blitt hevnet med drap – ikke bare mot den som hadde forbrutt seg, men mot forbryterens familie. Nå kom det kraftige begrensninger i hevnretten. Kun den som hadde forbrutt seg, kunne man hevne seg på. På den måten la man en demper på blodhevn, ættehevn som vi kan lese om i de islandske sagaene, og som kunne legge gårder og bygder øde.

Er det ikke forunderlig at det første rommet man kommer til i norske kirker, kalles «våpenhuset»? I hele verden er det kun i Norden at vi anvender et slikt navn på det forrommet der man skulle spenne av seg alle våpen før man gikk videre inn. Gudstjenesten var et sted man skulle holde fred med hverandre, og voldsbruk innenfor kirke og kirkegård ble slått hardt ned på.

² En lovreform under Magnus Erlingsson i 1163 opphevet alle trellereglene i Norge.

³ Ordet '*frihals*', som var betegnelsen på en trell som hadde fått av seg slaveringen, er det ordet som ble til vårt 'frelse'. Våre forfedre forsto altså at frelsen i Kristus var å sammenligne med en slave som fikk sin frihet i gave.

Og på den måten gikk Norge sakte, men sikkert fra å være et voldssamfunn til å bli et rettssamfunn.

Takknemlighet og glede

Vi kunne nevnt enda flere ting som direkte eller indirekte er et resultat av kristningen og kristenretten. Som skriftspråket vårt. Statsadministrasjonen. Overgangen fra et stamme- og klanssamfunn med mange småkriger til at vi ble en nasjon. Begynnelsen på slutten på vikingtoktene. At vi ble et fulleuropeisk land, og opprettet fredelige relasjoner med andre nasjoner. Det er mange elementer i historien som har spilt inn i disse historiske prosessene, men det er ikke til å komme bort ifra at de kristne verdiene som i stadig større grad ble førende for samfunnet er av avgjørende betydning.

Når vi ser på kristningens historie må vi samtidig ta innover oss at voldelig maktutøvelse er en del av denne historien. Vold som middel for å omvende mennesker til kristen tro er ikke i tråd med Jesu evangelium og eksempel. Likevel skjedde dette i en kontekst der voldsutøvelse hadde en annen funksjon i samfunnet enn det har i dag.

Kristningen var også sammenfallende med opprettelsen av Norge som nasjon, og kristningskongene Olav Tryggvason og Olav Haraldsson brukte vold, og tvangsdåp, som et middel for å samle landet. Til tross for at motivene var delte og midlene noe vi i dag ønsker å ta avstand fra, innebar overgangen til kristen tro begynnelsen på et helt annet samfunn med verdier som vi ennå bærer med oss i lovgivning og samfunnsliv.

Avslutning

Kristne verdier er prinsipielt sett fremdeles en grunnsten for hvordan vi organiserer samfunnet. Dette er verdier som de fleste fremdeles slutter opp om. Samtidig har det i lengre tid pågått en sekulariseringsprosess i samfunnet vårt, og vi kan være bekymret for at de kristne verdiene får mindre reell innflytelse. For bare få år tilbake gjennomsyret kristendommen samfunnslivet vårt mye tydeligere enn vi ser i dag. Selv om det økte mangfoldet er betydningsfullt og må få synes, er det utfordringer knyttet til at samfunnet beveger seg bort fra sitt kristne grunnlag. Når vi ser at mange unge opplever meningsløshet og er på leting etter svar, håp og identitet, forteller det oss noe om behovet for en dypere forankring.

Det kristne evangeliet gir forankring og retning ved å peke på Jesus Kristus som veien, sannheten og livet. Dette evangeliet har forvandlet mange menneskers liv, og i forlengelsen av det mange samfunn. Som etterfølgere av Kristus er det *vår* oppgave, Kirkens oppgave, å bringe det kristne håpet til nye generasjoner.

La oss slutte oss til ordene fra Elias Blix' fedrelandssalme i takknemlighet over hva Kristenretten og kristentroen har gitt samfunnet vårt - og i bønn om at evangeliet fortsatt skal få berøre og forvandle menneskene i dette landet.

*Vil Gud ikkje vera Bygningsmann,
Me faafengt paa Huset byggja.
Vil Gud ikkje verja By og Land,
Kann Vaktmann oss ikkje tryggja.
So vakta oss, Gud, so me kann bu
I Heimen med Fred og Hyggja!*

Gratulerer med tusen år med kristne lover!

Tekster for 2. søndag i treenighetstiden (2. juni 2024):

Evangelietekst: Joh. 3:26-30

<p>26 De gikk til Johannes og sa til ham: «Rabbi, han som var sammen med deg på den andre siden av Jordan, og som du vitnet om, han døper nå, og alle går til ham.» 27 Johannes svarte: «Et menneske kan ikke få noe uten at det blir gitt ham fra himmelen. 28 Dere er selv mine vitner på at jeg sa: Jeg er ikke Messias, men jeg er sendt i forveien for ham. 29 Den som har bruden, han er brudgom. Men brudgommens venn som står og hører på ham, gleder seg stort over å høre brudgommens stemme. Denne gleden er nå blitt min, helt og fullt. 30 Han skal vokse, jeg skal avta.</p>	<p>26 Dei gjekk til Johannes og sa til han: «Rabbi, den mannen som var saman med deg på andre sida av Jordan, han som du vitna om, no døyper han, og alle går til han.» 27 Johannes svara: «Eit menneske kan ikkje få noko utan at det blir gjeve han frå himmelen. 28 De er sjølve mine vitne på at eg sa: Eg er ikkje Messias, men eg er send føre han. 29 Den som har brura, er brudgom. Men venen hans, som står og høyrer på, han gleder seg stort når han høyrer røysta til brudgomen. Slik glede har eg no fått, og det i fullt mål. 30 Han skal veksa, eg skal minka.</p>
--	---

Lesetekst 1: Salme 67:2-6

<p>2 Gud være oss nådig og velsigne oss, Gud la sitt ansikt lyse for oss! Sela 3 Da skal din vei bli kjent på jorden, din frelse blant alle folkeslag. 4 Folkene skal prise deg, Gud, alle folk skal prise deg!</p> <p>5 La folkeslag glede seg og juble, for du dømmes folkene med rettferd og leder folkeslagene på jorden. Sela 6 Folkene skal prise deg, Gud, alle folk skal prise deg!</p>	<p>2 Gud vere oss nådig og velsigne oss, Gud la sitt andlet lysa for oss! Sela 3 Då skal din veg bli kjend på jorda, di frelse mellom alle folkeslag. 4 Folka skal prisa deg, Gud, alle folk skal prisa deg!</p> <p>5 Lat folkeslag gleda seg og jubla, for du dømmes folka med rettferd og leier folkeslaga på jorda. Sela 6 Folka skal prisa deg, Gud, alle folk skal prisa deg!</p>
---	--

Lesetekst 2: Gal. 3:23-29

<p>23 Før troen kom, var vi i varetakt under loven, innestengt helt til den tro som skulle komme, ble åpenbart. 24 Slik var loven vår vokter til Kristus kom, for at vi skulle bli kjent rettferdige ved tro. 25 Men nå når troen er kommet, er vi ikke lenger under vokteren. 26 For dere er alle Guds barn ved troen, i Kristus Jesus. 27 Alle dere som er døpt til Kristus, har kledd dere i Kristus. 28 Her er ikke jøde eller greker, her er ikke slave eller fri, her er ikke mann og kvinne. Dere er alle én i Kristus Jesus. 29 Og hører dere Kristus til, er dere Abrahams ætt og arvinger etter løftet.</p>	<p>23 Før trua kom, vart vi haldne i varetakt under lova; vi var innestengde heilt til den trua som skulle koma, vart openberra. 24 Slik var lova vaktaren vår til Kristus kom, for at vi skulle seiast rettferdige ved tru. 25 Men no når trua er komen, er vi ikkje lenger under vaktaren. 26 De er alle Guds born ved trua, i Kristus Jesus. 27 For alle de som er døypte til Kristus, har kledd dykk i Kristus. 28 Her er ikkje jøde eller grekar, her er ikkje slave eller fri, her er ikkje mann og kvinne. De er alle éin i Kristus Jesus. 29 Og høyrer de Kristus til, då er de Abrahams ætt og arvingar etter lovnaden.</p>
---	--

Filip og den etiopiske hoffmannen

26 En engel fra Herren talte til Filip og sa: «Gjør deg klar og dra sørover på veien fra Jerusalem til Gaza.» Dette er en øde strekning. 27 Filip gjorde seg i stand og dro av sted. Han fikk se en etiopisk hoffmann, en høy embetsmann som hadde tilsyn med skattkammeret hos Kandake, dronningen i Etiopia. Han hadde vært i Jerusalem for å tilbe. 28 Nå var han på vei hjem og satt i vognen sin og leste fra profeten Jesaja. 29 Da sa Ånden til Filip: «Gå bort til vognen og hold deg tett opptil den.» 30 Filip sprang bort, og da han hørte at han leste fra profeten Jesaja, spurte han: «Forstår du det du leser?» 31 «Hvordan skal jeg kunne forstå», sa han, «når ingen forklarer det for meg?» Så ba han Filip komme opp i vognen og sette seg ved siden av ham. 32 Det stykket i Skriften han holdt på å lese, var dette:

*Lik en sau som føres bort for å slaktes,
lik et lam som tier når det klippes,
åpnet han ikke sin munn.
33 Da han var fornedret,
ble dommen over ham opphevet.
Hvem kan fortelle om hans ætt?
For hans liv er tatt bort fra jorden.*

34 Hoffmannen sa da til Filip: «Si meg, hvem er det profeten talar om her? Er det om seg selv eller om en annen?» 35 Da tok Filip til orde. Han begynte med dette skriftstedet og forkynte evangeliet om Jesus for ham. 36 Mens de kjørte langs veien, kom de til et sted hvor det var vann, og hoffmannen sa: «Se, her er vann. Hva er til hinder for at jeg blir døpt?» 37 Filip svarte: «Hvis du tror av hele ditt hjerte, kan det skje.» Da sa han: «Jeg tror at Jesus Kristus er Guds Sønn.» 38 Så lot han vognen stanse, og de steg ned i vannet, både Filip og hoffmannen, og Filip døypte ham. 39 Da de steg opp av vannet, rykket Herrens Ånd Filip bort, og hoffmannen så ham ikke lenger. Han fortsatte lykkelig videre på sin vei. 40 Men Filip viste seg senere i Asjdod, og han forkynte evangeliet i alle byene han reiste gjennom, helt fram til Cæsarea.

Filip og den etiopiske hoffmannen

26 Ein engel frå Herren tala til Filip og sa: «Gjer deg ferdig og gå sørover på vegen som fører frå Jerusalem til Gaza.» Dette er ei aud strekning. 27 Filip gjorde seg ferdig og tok ut. Då fekk han sjå ein etiopisk hoffmann, ein høg embetsmann som hadde tilsyn med skattkammeret hos Kandake, dronninga i Etiopia. No hadde han vore i Jerusalem for å tilbe. 28 Han var på veg heim og sat i vogna si og las frå profeten Jesaja. 29 Då sa Anden til Filip: «Gå bort og hald deg attmed den vogna.» 30 Filip sprang dit bort og høyrde at han las frå profeten Jesaja. «Skjønar du det du les?» spurde han. 31 «Korleis kan eg vel det når ingen rettleier meg?» svara han. Og han bad Filip koma opp og setja seg ved sida av han. 32 Det stykket i Skrifta som han las, var dette:

*Lik ein sau dei fører til slakting,
lik eit lam som teier når det blir klipt,
lét han ikkje opp sin munn.
33 Då han var fornedra,
vart dommen over han bortteken.
Kven kan fortelja om hans ætt?
For livet hans er rykt bort frå jorda.*

34 Hoffmannen sa då til Filip: «Sei meg, kven er det profeten talar om her? Er det om seg sjølv eller om ein annan?» 35 Då tok Filip til orde. Han begynte med dette skriftordet og forkynte evangeliet om Jesus for han. 36 Medan dei køyrde frametter vegen, kom dei til ein stad der det var vatn, og hoffmannen sa: «Sjå, her er vatn. Kva er til hinder for at eg blir døypt?» 37 «Trur du av heile ditt hjarte, så kan det gjerast», sa Filip. «Eg trur at Jesus Kristus er Guds Son», svara han. 38 Så lét han vogna stansa, og dei steig ned i vatnet, både Filip og hoffmannen, og Filip døypte han. 39 Då dei steig opp av vatnet, rykte Herrens Ande Filip bort, og hoffmannen såg han ikkje meir. Han fór glad sin veg. 40 Men Filip fekk dei sjå att i Asjdod, og han forkynte evangeliet i alle byane han drog igjennom, heilt til Cæsarea.